

John Boyne

*Het victoriaanse
huis*

I

Londen, 1867

Ik houd Charles Dickens verantwoordelijk voor de dood van mijn vader.

Als ik naga op welk moment mijn rustige leventje omsloeg in een bezoeking en de doodgewone dingen veranderden in iets onuitsprekelijks, zie ik mezelf zitten in de huiskamer van ons kleine rijtjeshuis in de buurt van Hyde Park. Ik zat naar de rafelranden van het haardkleed te kijken en vroeg me af of het tijd was om een nieuw kleed te kopen, of dat ik moest proberen het zelf te repareren. Eenvoudige, huiselijke gedachten. Het regende die ochtend, aarzelend maar onophoudelijk, en toen ik me van het raam af keerde om mezelf in de spiegel boven de haard te bekijken stemde mijn uiterlijk me mismoedig. Ik was weliswaar nooit aantrekkelijk geweest, maar mijn huid leek nog bleker dan anders, mijn donkere haar stug en onverzorgd. Mijn schouders leken een beetje krom in de houding waarin ik zat, met mijn ellebogen op tafel en een theekop in mijn handen; ik probeerde te ontspannen in een poging dat te corrigeren. Toen deed ik iets dwaas. Ik glimlachte tegen mezelf en hoopte dat mijn uiting van welbehagen een beter beeld zou geven, maar ik schrok toen ik een tweede gezicht, veel kleiner dan het mijne, naar me zag terugkijken vanuit de onderste hoek van de spiegel.

Mijn adem stokte en ik bracht een hand naar mijn hart, maar

schoot toen in de lach om mijn vergissing. Wat ik zag was niets meer dan het spiegelbeeld van het portretje van mijn overleden moeder, dat achter mijn stoel aan de muur hing. De spiegel toonde onze gezichten naast elkaar. Ik kwam er niet erg gunstig vanaf, want moeder was een erg mooie vrouw geweest, met grote, heldere ogen waar de mijne klein en flets waren, een vrouwelijke kaaklijn waar de mijne iets grofs en mannelijks had, en een rank gestel waar het mijne altijd te groot en absurd had aangevoeld.

Ik kende het portretje natuurlijk heel goed. Het hing al zo lang aan die wand dat ik het misschien nooit meer echt zag, zoals je vertrouwde dingen als sierkussens of geliefden vaak niet opmerkt. Maar die ochtend trok haar gezicht om een bepaalde reden mijn aandacht en voelde ik ineens weer verdriet om haar verlies, ondanks het feit dat het al ruim tien jaar geleden was dat ze het aardse voor het eeuwige had verwisseld, toen ik nog maar een kind was geweest. En ik dacht even na over het hiernamaals, of haar geest na de dood rust zou hebben gevonden of dat ze al die jaren over me gewaakt zou hebben, genietend van mijn kleine triomfen en treurend om mijn talloze fouten.

Buiten begon de ochtendmist neer te dalen in de straten. Een aanhoudende wind drong de schoorsteen binnen, zocht zich een weg door het losse metselwerk aan de binnenkant en luwde maar een klein beetje toen hij de kamer binnenkwam, zodat ik mijn omslagdoek vaster om mijn schouders moest trekken. Ik huiverde en zou het liefst zijn teruggegaan naar mijn warme bed.

Ik werd echter uit mijn dagdroom opgeschrikt door een opgetogen kreet van mijn vader, die tegenover me zat. Hij had zijn haring en eieren maar half opgegeten en zat nu door *The Illustrated Londen News* te bladeren. Deze aflevering lag al sinds afgelopen zaterdag onaangeroerd op een tafeltje in de kamer waar wij nu zaten en ik had hem die ochtend weg willen gooien, maar in een

opwelling had mijn vader besloten hem tijdens het ontbijt even in te zien. Ik keek verrast op – het klonk alsof er iets bij hem in het verkeerde keelgat was geschoten – maar zijn gezicht was rood van opwinding en hij vouwde de krant dubbel, tikte er een paar keer op en gaf hem toen aan mij.

‘Kijk eens, lieverd,’ zei hij. ‘Is het niet geweldig?’

Ik nam de krant van hem aan en keek naar de pagina die hij aanwees. Het artikel scheen iets te maken te hebben met een grote conferentie die voor Kerstmis in Londen zou plaatsvinden over zaken betreffende het Noord-Amerikaanse continent. Ik las een paar regels, maar ik raakte al snel de weg kwijt in de politieke taal die speciaal bedoeld leek om de lezer tegelijkertijd te provoceren en te intrigeren, en ik keek vader niet-begrijpend aan. Hij had nog nooit belangstelling voor Amerikaanse vraagstukken getoond. Hij had zelfs meer dan eens de mening geventileerd dat de mensen aan de andere kant van de Atlantische Oceaan maar barbaarse, tegendraadse schobbejakken waren die nooit onafhankelijk hadden mogen worden: dat was een daad van ontrouw aan de Kroon waarvoor de naam van Portland voor eeuwig verdoemd behoorde te worden.

‘Wat is daarmee?’ vroeg ik. ‘U bent toch niet van plan daar uw protest te laten horen? Het museum zal het absoluut niet goedkeuren als u zich in politieke zaken mengt, denk ik.’

‘Wat?’ vroeg hij, verbaasd door mijn reactie; toen schudde hij snel zijn hoofd. ‘Nee, nee,’ zei hij. ‘Niet dat artikel over die schurken. Laat ze maar begaan; ze hebben hun billen gebrand en mogen nu op de blaren zitten wat mij betreft. Nee, kijk eens links. De advertentie aan de rand van de bladzijde.’

Ik pakte de krant weer op en zag direct waar hij op doelde. Er stond aangekondigd dat Charles Dickens, de wereldberoemde schrijver, de volgende avond – vrijdag – uit eigen werk kwam voor-

lezen in een voordrachtszaal in Knightsbridge, niet meer dan een half uur lopen van waar wij woonden. Wie dit wilde bijwonen werd aangeraden bijtijds te komen, want het was bekend dat meneer Dickens altijd een groot en enthousiast publiek trok.

‘Daar moeten we naartoe, Eliza!’ riep vader stralend uit. Hij nam nog een hap haring om het te vieren.

Buiten viel er een daklei van het dak, losgerukt door de wind, en sloeg te pletter in de tuin. Ik kon de boeiborden horen kraken.

Ik beet op mijn lip en las de annonce nogmaals. Vader leed aan een hardnekkige hoest die al een ruime week zwaar op zijn borst drukte en geen enkele verbetering vertoonde. Hij was twee dagen eerder naar een arts gegaan en had een flesje met een klevrige groene vloeistof voorgeschreven gekregen. Ik moest hem dwingen het medicijn in te nemen, maar in mijn ogen leek het niet veel te helpen. Sterker nog, mijn vader leek alleen maar zieker te worden.

‘Vindt u dat wel verstandig?’ vroeg ik. ‘U bent nog niet helemaal beter en het is zulk guur weer. Het zou wijzer zijn om nog een paar dagen binnen bij de haard te blijven, denkt u niet?’

‘Onzin, lieverd,’ zei hij hoofdschuddend; hij leek ontzet dat ik hem dit bijzondere pleziertje wilde misgunnen. ‘Ik kan je verzekeren dat ik bijna helemaal beter ben. Morgenavond ben ik weer de oude.’

Als om die uitspraak te logenstraffen kreeg hij dadelijk daarna een heftige, langdurige hoestbui; hij moest zich met een rood gezicht en tranende ogen van me afwenden. Ik liep snel naar de keuken en schonk een glas water in. Nadat ik het voor hem had neergezet nam hij een grote slok; daarna glimlachte hij me toe met een gezicht dat iets ondeugends leek uit te drukken. ‘Het komt nu allemaal los,’ zei hij. ‘Ik verzeker je dat het met het uur beter met me gaat.’

Ik wierp een blik uit het raam. Als het lente was geweest, als de zon door de takken en de bloesems aan de bomen had gescheenen, had ik dit argument misschien overtuigender gevonden. Maar het was geen lente, het was herfst. En het leek me onbezonnen om een verdere verslechtering van zijn gezondheid te riseren alleen om Dickens in het openbaar te horen spreken, terwijl de woorden van de schrijver veel zuiverder opklonken tussen de harde kaften van zijn boeken.

‘Laten we afwachten hoe het morgen met u gaat,’ zei ik verzoenend; we hoefden nu immers nog geen besluit te nemen.

‘Nee, laten we meteen de knoop doorhakken,’ drong hij aan. Hij schoof het glas water opzij en reikte naar zijn pijp. Hij klopte de restjes van de vorige avond uit de pijpenkop op zijn schoteltje en stopte hem toen opnieuw met dat speciale tabaksmerk dat hij het liefst rookte, al sinds hij jongeman was. Een vertrouwde geur van kaneel en kastanjes dreef door de kamer naar me toe; de specerij was met ruime hand toegevoegd aan vaders tabak. Als ik elders de geur van kaneel opsnoof, moest ik altijd denken aan de warmte en het comfort van thuis. ‘Het museum heeft me toestemming gegeven om tot het einde van de week van mijn post weg te blijven. Ik zal vandaag de hele dag binnenblijven en morgen ook, en dan trekken we ’s avonds onze overjassen aan en gaan we samen naar Dickens luisteren. Ik zou het voor geen goud willen missen.’

Ik zuchtte en knikte, want hoewel hij mijn raad dikwijls opvolgde wist ik dat hij in dit geval koste wat kost zijn eigen zin zou doordrijven.

‘Magnifiek!’ riep hij uit. Hij streek een lucifer af en liet die een paar seconden branden om de zwavel te laten verwaaien voor hij hem in de pijpenkop stak; hij trok met zo veel genot aan het mondstuk dat ik een glimlach om zijn plezier niet kon onder-

drukken. Het donker van de kamer en het gemengde licht van kaarsen, vuur en pijp gaven zijn huid een spookachtig dunne weerschijs; mijn glimlach verbleekte een beetje toen ik zag hoe oud hij begon te worden. Wanneer waren onze rollen zo veranderd, vroeg ik me af, dat ik, de dochter, toestemming voor een uitje moest geven aan hem, de ouder?

2

Vader was altijd een hartstochtelijk lezer geweest. Hij had een zorgvuldig geselecteerde boekenverzameling in zijn studeerkamer op de begane grond, een kamer waarin hij zich terugtrok als hij alleen wilde zijn met zijn gedachten en herinneringen. Langs één wand stond een reeks boeken over zijn geliefde vakgebied, de entomologie, een onderwerp dat hem al sinds zijn kindertijd fascineerde. Als jongen, vertelde hij me, had hij tot de ontzetting van zijn ouders tientallen exemplaren van levende insecten in een glazen bak in de hoek van zijn slaapkamer gehouden. In een andere hoek had hij nog een vitrine, waarin hij de beestjes post mortem had uitgesteld. De natuurlijke gang die de insecten aflegden van de ene naar de andere kant van de kamer was een bron van grote bevrediging voor hem. Hij zag ze natuurlijk niet graag sterven, hij bestudeerde hun gewoontes en gedrag liever terwijl ze nog in leven waren, maar hij hield noest een reeks dagboeken bij waarin hij hun gedrag tijdens hun ontwikkeling, volwassenheid en ontbinding optekende. Vanzelfsprekend protesteerden de dienstboden als ze zijn kamer moesten schoonmaken; een nam zelfs ontslag toen het haar werd gevraagd, en zijn moeder weigerde er binnen te gaan. (Zijn vader was destijds welvarend, vandaar de huishoudelijke hulp. Een oudere broer, al vele jaren overleden, had de erfenis over de balk gegooid, en dus had-

den wij maar weinig van dergelijke luxe genoten.)

Naast de boeken die de levenscyclus van de termietenkoningin, het spijsverteringskanaal van de boktor en het paargedrag van waaiervleugeligen beschreven, stond een rij mappen met zijn jarenlange correspondentie met William Kirby. Kirby was zijn persoonlijke mentor en had hem in 1832, toen vader net meerderjarig was, zijn eerste betaalde betrekking aangeboden als assistent bij een nieuw museum in Norwich. Vervolgens had Kirby vader meegenomen naar Londen om daar het Entomologisch Genootschap te helpen opzetten, een rol die mettertijd zou leiden tot zijn aanstelling als curator Insecten bij het British Museum, een baan waaraan hij veel vreugde beleefde. Ik deelde zijn passie niet. Insecten stootten mij juist af.

Meneer Kirby was al zo'n zestien jaar overleden, maar vader las en herlas hun brieven nog altijd graag. Hij genoot ervan het acquisitieproces te volgen waarmee het genootschap, en later het museum, zich zo'n fraaie collectie had verworven.

Al deze boeken, de 'insectenboeken' zoals ik ze schertsend noemde, stonden zorgvuldig gerangschikt aan de muur naast zijn bureau, in een geheimzinnige volgorde die alleen vader werkelijk begreep. Maar aan de wand ertegenover, bij een raam en een leesstoel waar veel beter licht was, stond een kleinere verzameling boeken, allemaal romans, en de dominerende auteur op deze planken was natuurlijk Dickens, die in vaders ogen zijn gelijke niet kende.

'Schreef hij maar eens een boek over een cicade of een sprinkhaan in plaats van over een weeskind,' merkte ik een keer op. 'O, dan zou u in de zevende hemel zijn.'

'Lieverd, je vergeet *De sprinkhaan op de schoorsteenmantel*,' antwoordde vader, die het werk van de schrijver beter kende dan wie ook. 'Om maar te zwijgen van de kleine spinnenfamilie in

juffrouw Havishams ongegeten bruidstaart. Of Bitzers wimpers in *Zware tijden*. Hoe beschrijft hij die? “Als de voelsprietten van nijvere insecten”, als mijn geheugen me niet bedriegt. Nee, insecten duiken met regelmaat op in Dickens’ werk. Het is maar een kwestie van tijd voor hij een substantiëler werk aan ze wijdt. Hij is volgens mij een entomoloog in hart en nieren.’

Ik heb de meeste van die romans zelf gelezen en ben daar niet van overtuigd, maar vader las Dickens niet om de insecten, maar om de verhalen. De eerste keer dat ik mijn vader zag glimlachen na de dood van mijn moeder, nadat ik was teruggekeerd uit het huis van mijn tante in Cornwall, was toen hij *De nagelaten papieren van de Pickwick Club* herlas, wiens hoofdpersoon hem altijd kon laten huilen van het lachen.

‘Dit moet je lezen, Eliza,’ zei hij in mijn veertiende levensjaar, en hij drukte me een exemplaar van *Het grauwe huis* in de hand. ‘Het is een buitengewoon verdienstelijk werk, met een veel beter oog voor onze tijd dan die driestuiverromannetjes die jij graag leest.’ Ik sloeg het boek open met een zwaar gemoed, dat nog zwaarder werd toen ik de betekenis en het doel van het proces van Jarndyce tegen Jarndyce probeerde te ontrafelen, maar hij had natuurlijk groot gelijk. Toen ik me eenmaal door die openingshoofdstukken had geworsteld, opende het verhaal zich voor mij en raakte ik diep betrokken bij de lotgevallen van Esther Summerson en zelfs volkomen verloren in de romance tussen haar en dokter Woodcourt, een eerlijk man die van haar houdt ondanks haar ongunstige fysieke voorkomen. (Wat dit betreft kon ik me uitstekend identificeren met Esther, ook al was zij haar schoonheid kwijtgeraakt aan de pokken en had ik de mijne zelfs nooit gehad.)

Vóór zijn ziekte was vader altijd een krachtige man geweest. Ongeacht het weer liep hij elke ochtend en avond van en naar het

museum, zonder oog voor de paardenbus die hem zo ongeveer vanaf onze voordeur regelrecht naar de ingang van het museum zou hebben gebracht. In de paar jaar dat we een hond hadden – een vuilnisbakkie dat Bull's Eye heette en veel vriendelijker en gemoedelijker was dan het mishandelde maatje van Bill Sikes – kreeg hij dagelijks nóg tweemaal beweging als hij de hond voor een heilzame wandeling meenam naar Hyde Park. Hij liet hem stokken apporteren in Kensington Gardens of loslopen langs de oevers van de Serpentine, waar hij prinses Helena een keer huilend langs de waterkant beweerde te hebben zien zitten. (Waarom ze huilde? Ik weet het niet. Hij liep naar haar toe, informeerde naar haar welzijn, maar zij wuifde hem weg.) Hij ging altijd op tijd naar bed en genoot een uitstekende nachtrust. Hij at verstandig, dronk niet te veel en was te mager noch te dik. Er was geen enkele reden om aan te nemen dat hij geen hoge leeftijd zou halen. Maar toch gebeurde dat niet.

Misschien had ik er sterker op moeten aandringen dat hij niet naar Dickens' lezing zou gaan, maar diep in mijn hart wist ik dat niets wat ik kon zeggen hem ervan weerhouden zou hebben om door het park naar Knightsbridge te lopen, al wekte hij nog zo graag de indruk dat hij mijn wensen in huiselijke aangelegenheden eerbiedigde. Ondanks zijn passie voor lezen had hij nog nooit het genoegen gesmaakt om de grote schrijver in het openbaar te horen spreken; het was bekend dat de optredens van de schrijver op het podium gelijkwaardig waren, zo niet superieur, aan wat we konden aantreffen in de toneelhuizen aan Drury Lane of Shaftesbury Avenue. En dus zei ik niets, boog voor zijn autoriteit en stemde ermee in om te gaan.

'Maak toch niet zo'n drukte, Eliza,' zei hij toen we die vrijdagavond het huis verlieten en ik hem op het hart drukte dat hij op zijn minst een extra sjaal om moest doen omdat het schrikba-

rend koud was en de hemel grijs werd, al was het de hele dag droog geweest. Maar vader werd niet graag bemoederd en besloot mijn advies naast zich neer te leggen.

We liepen arm in arm naar Lancaster Gate en staken Hyde Park door via het centrale pad, met de Italian Gardens aan onze linkerhand. Toen we er ongeveer twintig minuten later door Queen's Gate weer uit kwamen, dacht ik dat ik een bekend gezicht zag opduiken in de mist. En toen ik mijn ogen wat samenknep om het beter te kunnen zien, stokte mijn adem in mijn keel, want was dit niet hetzelfde gezicht dat ik gisterochtend in de spiegel had gezien, het spiegelbeeld van mijn eigen overleden moeder? Ik trok vader dichtertegen me aan en bleef ongelovig stilstaan; hij keek me verrast aan op het moment dat de dame in kwestie uit de nevelen trad en groetend in mijn richting knikte. Het was moeder natuurlijk niet – hoe zou dat hebben gekund? – maar een dame die haar zuster had kunnen zijn, of een nicht, want de gelijkenis rond de ogen en de wenkbrauwen was bijna griezelig.

Vrijwel onmiddellijk daarna begon het te regenen, hard, met grote druppels die op onze hoofden en jassen vielen. De mensen begonnen rennend beschutting te zoeken. Ik rilde; een koude huivering ging over mijn rug. Een stukje verderop aan het trottoir bood een grote eik beschutting. Ik wees ernaar, maar vader schudde zijn hoofd en tikte met zijn wijsvinger op zijn zakhorloge.

‘We zijn er binnen vijf minuten als we opschieten,’ zei hij terwijl hij sneller door de straten begon te lopen. ‘Als we nu gaan schuilen, missen we het misschien helemaal.’

Ik vervloekte mezelf dat ik mijn paraplu was vergeten; ik had hem bij de voordeur laten staan tijdens ons gedoe over de sjaal, en dus renden we zonder enige bescherming tussen de groeiende

plassen door naar onze bestemming. We waren doorweekt toen we aankwamen. Ik stond bibberend in de hal mijn kletsnatte handschoenen van mijn handen te trekken en wenste dat ik weer voor de haard in ons comfortabele huis zat. Naast me werd vader overvallen door een hoestbui die zich vanuit de diepste hoeken van zijn ziel leek op te bouwen; ik verachtte de anderen die binnenkwamen en hem in het voorbijgaan misprijzend aankeken. Het duurde een paar minuten voor hij zich hersteld had en ik had het liefst een rijtuig aangehouden om ons weer thuis te brengen, maar hij wilde er niets van horen en liep voor me uit de zaal in. Wat kon ik, onder die omstandigheden, anders doen dan hem volgen?

Binnen zaten misschien duizend mensen, al even nat en koud; de lucht was doortrokken van de stank van natte wol en transpiratie. Ik keek om me heen in de hoop een rustiger deel in de zaal te zien waar wij konden gaan zitten, maar bijna alle zitplaatsen waren al bezet en we hadden geen andere keuze dan twee lege stoelen halverwege een rij te nemen, pal tussen de bibberende, niezende toehoorders. Gelukkig hoefden we niet lang te wachten, want binnen een paar minuten verscheen Dickens, onder daverend applaus. We gingen staan om hem te verwelkomen en luidkeels toe te juichen, en dat deed hem duidelijk plezier, want hij spreidde zijn armen wijd uit, alsof hij ons allemaal wilde omhelzen, en accepteerde het onstuimige welkom alsof hij daar het volste recht op had.

Hij liet op geen enkele manier blijken de ovatie te willen beëindigen en het duurde misschien wel vijf minuten voor hij ten slotte vooraan op het podium ging staan, met zijn handen zwaaiende om aan te geven dat we onze bewondering misschien een paar minuten konden intomen en ons weer op onze stoelen liet plaatsnemen. Zijn gezicht stond grauw en zijn haar en baard za-

ten in de war, maar zijn pak en vest waren van zo'n rijke stof dat ik de merkwaardige aandrang kreeg om de textuur tussen mijn vingers te voelen. Ik vroeg me af hoe zijn leven eruitzag. Was het waar dat hij zich even gemakkelijk in de sloppen van het Londen- se East End bewoog als in de bevoorrechte wandelgangen van Balmoral Castle, waar de koningin hem in haar verdriet uitgenodigd scheen te hebben voor een optreden? Voelde hij zich even prettig in het gezelschap van dieven, zakkenrollers en prostituees als tussen bisschoppen, ministers en industriëlen? In mijn onschuld kon ik me niet voorstellen hoe het was om zo'n wereldse man te zijn, beroemd aan twee zijden van de oceaan, geliefd door iedereen.

Hij staarde nu naar ons met een vage glimlach op zijn gezicht.

'Er zijn vanavond dames aanwezig,' begon hij met een stem die door de hele zaal galmde. 'Dat verheugt mij natuurlijk zeer, maar het verontrust mij ook, omdat ik hoop dat geen van u de gevoelige aard bezit die is voorbehouden aan uw kunne. Want, geachte lezers en lezeressen, vrienden en vriendinnen, mijn *literati*, ik wil u vanavond niet vermaken met de idiote uitspraken van dat heerlijke schepsel Sam Weller. Evenmin ben ik van plan u op te vrolijken met de dappere daden van mijn geliefde jon- geheer Copperfield. Ook zal ik niet proberen uw gemoed te bespe- len door te vertellen over de laatste dagen van die ongelukkige engel Kleine Nell Trent, moge God haar ziel genadig zijn.' Hij aarzelde even om de spanning op te voeren en we keken hem aan, nu al betoverd door zijn persoonlijkheid. 'In plaats daarvan,' ging hij na een lange stilte verder, met een donkere, zoete stem, terwijl hij de woorden langzaam naar buiten liet komen, 'wil ik een spookverhaal voorlezen dat ik nog maar net heb voltooid en dat zal verschijnen in het kerstnummer van *All the Year Round*. Het is een buitengewoon angstaanjagend verhaal, dames en he-

ren, bedoeld om uw bloed te doen stollen en de zintuigen van slag te brengen. Het vertelt over het paranormale, over ondoden, over meelijwekkende wezens die na de dood ronddolen op zoek naar eeuwige verzoening. Er komt een personage in voor dat levend noch dood is, mens noch geest. Ik heb het geschreven om het bloed van mijn lezers te verkillen en hun dromen te laten bevolken door demonen.’

Zodra hij dit gezegd had, klonk er ergens vanuit het midden van de zaal een kreet op; ik draaide mijn hoofd om, tegelijk met het grootste deel van de aanwezigen, en zag een jonge vrouw van ongeveer mijn leeftijd – eenentwintig – haar handen in de lucht werpen en door angst bevangen over het gangpad rennen. Ik zuchtte en verachtte haar heimelijk omdat ze onze sekse te schande maakte.

‘Als er nog andere dames willen vertrekken,’ zei Dickens, die erg content leek met de onderbreking, ‘mag ik u dan verzoeken dat nu te doen? Ik zou het verhaal niet graag onderbreken en het is tijd geworden om te beginnen.’

Na deze woorden verscheen er een jongetje aan de zijkant van het podium dat naar de schrijver toe liep, een diepe buiging maakte en Dickens een stapel papieren in de hand duwde. De jongen rende weg, de schrijver keek even naar wat hij in zijn handen had, blikte wild om zich heen en begon te lezen.

‘Hallo-oo! Daarbeneden!’ brulde hij zo hard en onverwacht dat ik onwillekeurig opsprong uit mijn stoel. Een dame achter me uitte een krachtterm en een heer aan het gangpad liet zijn bril vallen. Schijnbaar genietend van de reacties die zijn kreet had losgemaakt, liet Dickens een korte stilte vallen voor hij verderging, en daarna raakte ik al snel betoverd door zijn verhaal. Een enkele schijnwerper verlichtte zijn bleke gezicht; zijn toon fluctueerde met zijn personages en riep met een lichte stembuiging

angst, verwarring of pijn op. Met een vlekkeloos gevoel voor timing vertelde hij iets wat ons aan het lachen maakte, onmiddellijk daarna iets wat ons een ongemakkelijk gevoel gaf en daarna iets wat ons de stuipen op het lijf joeg. Hij portretteerde de twee personages om wie het verhaal draaide – een seinwachter die bij een spoortunnel werkte en een bezoeker aan die plek – met zo veel geestdrift dat je bijna zou geloven dat er op het podium twee acteurs de rollen vertolkten. Het verhaal zelf was, zoals hij al in zijn inleiding had laten blijken, verontrustend. Het draaide om de overtuiging van de seinwachter dat een geest hem liet weten wanneer er een ramp zou gaan gebeuren. Na de eerste keer dat de geest was verschenen, had er een verschrikkelijke botsing plaatsgevonden; na de tweede keer was er een dame gestorven in een langsrijdende wagon. Onlangs was hij voor de derde keer verschenen, wild gesticulerend, en had hij de seinwachter het teken gegeven om aan de kant te gaan, maar voorlopig hadden zich nog geen ongelukken voorgedaan en de nerveuze kerel was erg van streek bij de gedachte aan de gruwelen die in het verschiet lagen. Naar mijn mening genoot Dickens op een duivelse manier van het bespelen van de emoties van zijn publiek. Als hij wist dat we bang waren zweeptte hij ons verder op, liet de spanning en de dreiging die hij voor ons had opgeroepen hoger oplopen, en dan, als we er zeker van waren dat er iets verschrikkelijks stond te gebeuren, stelde hij ons teleur en herstelde de rust. Nadat we met ingehouden adem op een nieuwe gruwel hadden zitten wachten, konden we dan weer vrijuit ademen, diep zuchten en voelen dat de orde in de wereld was hersteld, maar precies op dat moment overrompelde hij ons met een enkele zin, liet hij ons het uitschreeuwen van angst terwijl wij juist dachten dat we ons konden ontspannen, en joeg hij ons schrik aan tot in het diepste van onze ziel, terwijl hij zichzelf een klein glimlachje toestond omdat hij